

Iets over het geslacht Hoksbergen.

door G. Ph. Scheltens.

Dirk Hoksbergen werd geboren te Oldebroek op 4 mei 1800. Waarbij direct vermeld dient te worden dat in boeken, die op de Afscheiding betrekking hebben en ook in biografische woorden-boeken als zijn geboortedatum genoemd wordt 5 januari 1800. De rijksarchivaris van de provincie Gelderland berichtte mij dat hij geboren was op 4 mei (gedoopt 11 mei) en niet op 5 januari. Later vond ik de oplossing: zijn moeder was op 5 januari overleden, zij het dan in 1809, toen Dirk dus 8 jaar oud was. Zijn vader stierf toen hij 15 jaar was. Zeer begrijpelijk is het dat deze datum (5 januari) zo sterk in de familie heeft „geleefd” dat Dirk later die datum heeft genoemd als zijn geboortedatum. Zijn kinderen en ook zijn tweede vrouw hebben nooit beter geweten, want als hij 19 februari 1870 te Kampen overlijdt, wordt bij de aangifte bijgeschreven: „ruim 70 jaren oud”. In werkelijkheid mankeerden aan de 70 jaar nog ongeveer drie maanden.

Dirk was de tweede zoon uit het tweede huwelijk. Zijn vader Beert Eijmertsz. Hoksbergen was na zeven jaar weduwnaar geweest te zijn, hertrouwd met Neeltje Beerds.

(De eerste zoon, geboren in 1795, overleed in 1826).

Dirk trouwde op 21 februari 1823 te Oldebroek met Matje Broekhuis. Uit dit huwelijk werden te Oldebroek 1 dochter en twee zoons geboren. Dirk verhuist dan van Oldebroek naar de buurtschap Marle, gemeente Wijhe. Bij zijn levensbeschrijvingen (zie boven) wordt gezegd, dat hij verhuisde naar de Vorchten, gemeente Heerde. Nu grenzen de buurtschappen Vorchten en Marle aan elkaar. Maar Vorchten behoort bij Heerde en Marle bij Wijhe. De vergissing is dus alleszins begrijpelijk.

Des te begrijpelijker als U weet dat Wijhe aan de andere kant van de IJssel ligt. Het huis waar Dirk in Marle woonde is nog altijd in gebruik.

In Marle werden hem een zoon en een dochter geboren.

Deze zoon, Beert, is de bet-overgrootvader van de jonge Berend Jan Hoksbergen, te Heerde geboren 2 november 1952.

Ongeveer in 1831 verhuist Dirk weer, nu naar Wilsum (Wijk C. no. 1). Hij woont daar op „De Oude Scheere” de eerste boerderij voorbij „Keulvoet”.

Daar worden hem drie dochters en twee zonen geboren. Eén van deze laatste, Eimert, werd geboren op 22 januari 1838 en was het eerste eigen kind dat hijzelf gedoopt heeft.

Op 16 maart 1847 overlijdt zijn vrouw. Op 16 oktober van het zelfde jaar hertrouwt hij met Aaltje Netjes, die 26 jaar jonger is.

Uit dit tweede huwelijk worden te Wilsum één dochter en vier zonen geboren. Ik spaar U de namen en geboortedata. Als hij later naar Kampen verhuist, wordt hem nog een dochter, Annigje, geboren, die op 24-jarige leeftijd trouwt met Jan Proper, orgelbouwer te Kampen.

In het geheel werden hem zeventien kinderen geboren. Uit het eerste huwelijk stierven er vijf reeds na enkele dagen, terwijl het laatste kind uit zijn eerste huwelijk levenloos ter wereld kwam (dat was het elfde kind).

Uit zijn tweede huwelijk stierf alleen het vierde kind op 9-jarige leeftijd; de anderen werden 62 tot 76 jaar oud en trouwden allen.

In het Kamper Nieuwsblad van 9 juni 1960 staat in het artikel „Het 125-jarig bestaan der Gereformeerde Gemeente”, dat Dirk Hoksbergen op 4 juni 1835 als lerend ouderling werd bevestigd en drie jaren later als predikant. Voorzover ik heb kunnen nagaan werd hij in 1835 bevestigd als ouderling en werd hij in 1838 „lerend ouderling”, waardoor hij het recht verkreeg tot bediening der sacramenten.

Hij wilde geen predikant genoemd worden, hoewel hij enkele jaren later — in elk geval in 1854 — de toenmalige ambtskleding droeg: kort buis, schoenen met gespen en steek. Hij zal die kleding niet dagelijks gedragen hebben, want hij woont dan nog steeds op „De oude Scheere” en gaat in zijn gewone kleren en op klompen naar Kampen voor catechisatie en huisbezoek. Hij wordt dan ook in diverse artikelen „de Klompendominee” genoemd en de kerk op de Burgwal de „Klumpieskarke”.

Hij moet in die tijd al een gezeten boer zijn geweest, want zijn afwezigheid door bezoeken in Kampen en deelneming aan synodes maakten het noodzakelijk zijn bedrijf aan personeel over te laten. Zijn eigen kinderen waren toen nog te jong.

Wat de redenen zijn geweest van zijn verhuizingen heb ik niet kunnen ontdekken.

Zijn tweede vrouw Aaltje Netjes werd geboren op de Kamperzeedijk (gemeente Zwollerkerspel) op een boerderij, thans nog in beheer bij zijn achterkleinkinderen.

In 1861, als Dirk al een jaar te Kampen woont, wordt zijn laatste kind, Annigje, geboren. Deze trouwt, zoals we reeds vermeldden, met de orgelbouwer Jan Proper.

Hierover nog het volgende:

In het boek van Dr. F. L. Bos „Kruisdominees” staat te lezen dat in 1850 voor f 810,— een brouwerij op de Burgwal wordt aangekocht en tot kerk ingericht, nadat men enkele jaren vergaderd had in een kerkje in de Hofstraat (tegenover de achteruitgang van de fa. Telder). En hij zegt dan verder, dat zelfs een orgel niet ontbrak en dat een schoonzoon van Hoksbergen, Proper geheten, de eerste organist was.

Nu kan het zijn dat Proper de eerste organist is geweest, maar dan is het orgel er zeker niet geweest toen de kerk in gebruik genomen werd, want toen was Jan Proper nog niet geboren. Die werd geboren in 1853. Waarschijnlijk is dus het orgel pas aangebracht ongeveer 20 jaar later of Dr. Bos is in de war met het orgel in de Burgwalkerk (gebouwd door Zwier van Dijk), waar Proper wèl de eerste organist was.

Als Dirk in 1860 naar Kampen verhuist, gaat hij wonen op de Vloeddijk tegenover de kerk.

Voor de aankoop van de brouwerij en de inrichting tot kerk hadden enkele gemeenteleden geld geleend. Twintig jaar later hadden ze dat nog steeds niet terug. Vermoedelijk zijn het deze leden geweest, die zich niet meer konden vinden in de prediking van Hoksbergen en liever een andere voorganger zagen optreden. Ze vragen hun geld terug, maar 't is er niet. Ze wenden zich tot de Overheid.

In de Kamper Courant van 6 februari 1870 leest U dan onder „Stadsnieuws” dat de oud-Gereformeerde kerk op de Burgwal door een zware ketting is gesloten.

Ongetwijfeld heeft dit alles Hoksbergen aangegrepen.

Eigenlijk is hij dan al geen voorganger meer, want op 16 januari 1870 legt hij zijn ambt neer.

In een oude familiebijbel staat 't volgende:

„Dirk Hoksbergen heeft den 16 januari in het jaar 1870 zijn

ambt als leeraar te Kampen bedankt en gesproken uit Openbaringen 3 : 1-6. De 30 Januari 1870 zijn afscheidsrede gedaan uit Handelingen 20 : 28-32."

14 dagen later sterft hij, nl. op 19 februari, 's middags om 5 uur. Hij werd op 23 februari begraven.

Ook in de Kamper Courant van 27 febr. 1870 staat onder de Burgerlijke Stand van 16-22 febr.: „overleden D. Hoksbergen, 70 jaar, man, geh. aan Aaltje Netjes”.

Ook hier dus weer die fout van 70 jaar.

Van Dirk Hoksbergen zijn thans nog vijf kleinkinderen in leven. Overigens wonen hier in Kampen, op 't Kampereiland, in Hasselt, Ommen en Heerde nog vele nakomelingen van hem.

Bijkomstig is het volgende:

Een jongere broer van Dirk Hoksbergen, nl. Gerrit Hoksbergen, geboren 8 juni 1805 te Oldebroek, is de overgrootvader in vrouwelijke linie van wijlen Prof. Dr. K. Schilder.

Bronnen:

Rijksarchieven te Zwolle en Arnhem.

Gemeentearchieven te IJsselmuiden, Oldebroek, Wijhe, Dalfsen, Heerde en Kampen.

Correspondentie en gesprekken met kleinzoon en achterkleinkinderen.

Biografisch Woordenboek Loosjes en de Bie.

Familiebijbel.

